

TICHO
ZOSTAŤ?
TICHO
NEZOSTAŤ?
TICHO

ODKAZ
KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Zborník šiesteho ročníka
literárnej súťaže

ISBN 978-80-971959-2-2

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

Krajské kultúrne
stredisko v Žiline

Obec
Podhorie

Rímsko-katolícky
farský úrad

LIETAVA

ZBORNÍK ŠIESTEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Úvod

Pre šiesty ročník našej literárnej súťaže Odkaz Karolíny Brüstleovej sme vybrali tému „Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho“ a žáner rozprávania pre prvé dve kategórie a žáner reportáž/poviedka pre tretiu kategóriu. Tešíme sa, že aj v tomto ročníku sme boli poctení účasťou 55 autorov, ktorí nám zaslali svoje diela.

Osobitné poďakovanie chcem vysloviť našej už dlhoročnej porote, ktorá opäť zodpovedne a poctivo „prelúskala“ každé dielo a spoločne sa zhodli na ohodnotení prác jednotlivých autorov.

Rovnako ďakujem aj samotným autorom a Obecnému úradu v Podhorí, že môžeme naďalej šíriť úctu k hodnotám a k našej prvej učiteľke, ktorá pôsobila v našej obci.

Eva Vlčková, koordinátorka súťaže

Príhovor poroty

Šiesty ročník LS Karolíny Brüstleovej sa niesol v znamení „akcie“. Aspoň tak podaktorí autori poňali svoje príspevky. Bolo v nich mnoho napätia, strachu, dokonca aj krvi. Niektoré príbehy pripomínali tak trochu jednoduchý scenár detektívok, ktoré teraz zaplňajú obrazovky nejednej komerčnej televízie. Rozprávania má svoje zákonitosti a aby príbeh držal pokope, nestačí ho len zaplniť krvavými scénami. Našli sa aj príbehy, kde rozprávania prešlo do úvahy alebo pokusu o esej. Spomedzi prác v nižších kategóriách nás upútali úprimné detské prejavy, vychádzajúce buď z vlastnej skúsenosti alebo originálne spracované fikcie. Zato v kategórii dospelých nás upútalo viacero prác. Boli rozmanité, originálne a zaujímavé. Nehovoriac o poézii, kde sa už tradične vždy nájde niečo, čo poteší, verím, že nielen porotcov.

Beáta Jarošová

Bol som pri tom — a nechcem mlčať. V prácach našich súťažiacich boli rovnako zastúpené oba póly — ľahostajnosť i všímavosť. Nie je ľahké, ani príjemné priznať sa k reakcii, ktorá sa spätne javí nesprávna. Vaše práce však hovoria o tom, že chybné reakcie, ak ich pretavíme reflexiou, sú cenným zdrojom rastu osobnosti. A tak oboje — zostať i nezostať ticho môže viesť k tomu istému — stať sa hrdinom.

„Kto nechce byť hrdinom, nech zdvihne ruku!“ - „Čo si myslíte, koľkí nezdvihnú ruky, ak položím túto otázku na I. stupni ZŠ?“ Keďže mnohé hrdinstvá a hrdinovia zostávajú skryté, utajené, žiakom z I. kategórie často prišla na pomoc ilúzia, fantázia, sci-fi.

Počnúc staršími žiakmi po zrelé osobnosti z III. kategórie narastá spoločenský aspekt hrdinstva — nezostať ľahostajný voči okoliu, nehanbiť sa, čoraz

rozvážnejšie zariskovať a pokúsiť sa zmeniť, čo sa zmeniť dá. Byť hoci neosla-
vovaným hrdinom, či byť nechceným hrdinom.

Úprimne ďakujem všetkým, ktorí sa rozhodli ísť s kožou na trh — nezostali ticho. Vďaka nim sa aj vy, milí čitatelia toho zborníka, môžete obohatiť.

Karol Vičko

Hodnotenie prác (Pár viet od srdca)

Organizátori súťaže zvolili v jej šiestom ročníku výsostne aktuálnu a podnetnú tému. Núti zamyslieť sa, nedáva jednoznačnú odpoveď na to, ako sa zachovať v zložitých životných situáciách.

Denno denne sme svedkami bezohľadnosti, hrubosti, arogancie, násil-
lia...

— Nehas, čo Ťa nepáli, - zaznieva v podvedomí človeka.

— Pomôž, ochráň, zachráň, - ozýva sa druhý hlas.

Je lepšie, jednoduchšie, bezpečnejšie nič nevidieť, nepočuť, nič neuro-
biť, vopchať hlavu do piesku ako pštros?

Je lepšie nemlčať, pomôcť, zasiahnuť podľa vlastných možností
a schopností, alebo vystaviť sa nebezpečenstvu? Odpoveď od nás očakáva
život každý deň.

Téma i žánre dávali súťažiacim autorom možnosť prejavíť svoju osob-
nosť, životné postoje, skúsenosti a zážitky. Dominovalo rozprávanie, ktoré je
najprirodzenejšou súčasťou života, ale ako slohový útvar patrí k najťažším.
Žiaľ, viaceré práce — rozprávania — boli dosť popisné, rozvláčne, bez zápletky
a pointy, bez priamej reči a dialógov, lexikálne a štylisticky slabé, kompozične
nezvládnuté.

Škoda, že sa do súťaže nezapojilo viac žiakov stredných škôl, ktorí už
princípy rozprávania (aj umeleckého) musia ovládať. Nie každý človek, ktorý
rozpráva, rozpráva živo, pútavo, zaujímavo a dramaticky. Nie každý dokáže
príbeh napísať. Odporúčam žiakom základných a stredných škôl v písaní spo-
lupracovať so svojimi učiteľmi slovenčiny.

Potešili práce v kategórii dospelých. Tak v próze, ako aj v poézii. Ide
o silné autentické príbehy a pocity ľudí, akých je okolo nás veľa, len si ich ne-
všimame.

Ďakujem všetkým, ktorí sa do súťaže zapojili.

Ďakujem však i mnohým neznámym, ktorí neostali ľahostajní, ktorí ne-
ušli a zostali.

Vopred ďakujem i tým, ktorí v prípade núdze pomôžu. Myslím si, že
treba mať na pamäti slová Bruna Jasieňského: - Neboj sa nepriateľov — v naj-
horšom ťa môžu zabiť. Neboj sa priateľov — v najhoršom ťa môžu zradiť. Boj
sa ľahostajných — oni nezabývajú ani nezrádzajú— ale s ich mlčanlivým súhla-
som sa deje jedno i druhé.

Marta Višňovská

A. KATEGÓRIA — PRÓZA

žiaci 5. - 9 ročníka ZŠ a prímy - kvinty osemročných gymnázií

téma: *Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho*

žáner: rozprávanie

.....

1. miesto: MATEJ HODAS, ZŠ Lietavská lúčka

Performer

Viete, v Žiline je istá budova, ktorá sa volá saleziánske oratórium, ale všetci zainteresovaní ho nazývajú oratko. Je to akoby centrum pre mládež, kde sa môžete plnohodnotne rozvíjať, ale tento príbeh nie je ani tak o ňom ako o tom, čo som vďaka nemu zažil.

Raz, bolo to tuším krátko po Vianociach, sa ma sestra spýtala, či by som nechcel pomáhať s prípravou don Bosco show. Je to každoročné divadelné predstavenie, ktoré nacvičí a zahrá tamojšia mládež. Myslel som si, že budem snáď natierať kulisy, alebo čo ja viem čo ešte, ale povedal som si a jej tiež: „Áno.“ Keď som tam prišiel, vykľulo sa z toho niečo celkom iné. Mal som hrať jedného z performerov. Performer je človek, ktorý je skoro herec, ale nemá za úlohu hrať predstavenie. Má ho oživiť, vtiahnuť divákov do deja alebo ich svojím správaním postaviť pred morálnu dilemu. Často sa pritom zraní, alebo ho zrania diváci. Nuž tu to až tak vyhrotené nebolo. Rozdelili sme sa na dve skupiny. V prvej boli tzv. verejní. Boli to väčšinou herci, ktorí priamo napomáhali dejovej línii. A v druhej sa nachádzali tajní, bol som tam aj ja. Našou úlohou bolo robiť rôzne veci. Napríklad v jednej scéne performer kričí: „Pohni!“ alebo v ďalšej sa mal niekto iný postaviť, znechutene zakričať a odísť tak, aby o ňom všetci vedeli. Voľba padla na mňa, eja, ha, hovorím vám, že je veľmi ťažké trafiť hranicu medzi prirodzene hlučným a očividne hraným. A ešte jedna vec, ktorá ma celkom pobavila. V určitý čas sme mali začať tleskať, a tak sme cvičili tri intenzity potlesku. Nuž, vpadol som do toho, už nebolo cesty späť.

Začalo sa odpočítavanie do premiéry, ktorá bola zároveň aj posledným predstavením. Prvá skúška, druhá skúška, generálka a ... A to, na čo sme všetci čakali, na čo sme sa tešili, a to, z čoho sme mali najväčšiu trému. Nastal deň premiéry.

My performereri sme sa zamiešali medzi prichádzajúcich divákov a posadili sme sa na vopred vybrané miesta. Zavreli sa dvere, rozťahla sa opona, srdce búši trochu rýchlejšie. S troškou úsmevu na tvári som sa rozhlíadol po okolo sediacich, nič netušiacich ľuďoch. Zamyslel som sa, ako asi budú reagovať, keď zahrám svoju úlohu. Ale moc dlho som sa zamýšľať nemohol, pretože hra sa už začala a ja som nechcel zmeškať ani chvíľu. Bolo to veľmi pútavé, dokonca až tak, že som sa musel každú chvíľu niečím rozptýliť, aby som nezabudol na svoju úlohu. A tak to teda šlo, prvá scéna, druhá scéna, tretia scéna... a je to tu — scéna číslo šestnásť. Už zostávalo len pár minút a zachvátil ma ten známy pocit nervozity. Ale na nervozitu nebol čas, pretože už ubiehalo posledných pár sekúnd. Tri, dva, jeden... a je to tu, teraz alebo nikdy (a tentoraz doslova). Postavil som sa a zahučal na celý Dom odborov: „Tak na toto sa už nedá pozeráť!“ A teatrálne, ale prirodzene, som odišiel.

Väčšina ľudí sa na mňa pozerala veľmi vyčítavým pohľadom. Avšak nakoniec pri záverečných poklonách sa všetko vysvetlilo a nielen herci, ale aj performereri zožali veľký potlesk. A tak som bol pri tom a nezostal som ticho.

2. miesto: MARTIN JARKOVSKÝ, Prešov

Bitka v autobuse

Počuli ste o tom? Hovorili o tom aj v RTVS. A stalo sa to neďaleko nás – v Prešove. Pani učiteľka nám o tom rozprávala. Nik nezasiahol. Keby som tam bol ja...? Ležím na lavici a snívam...

„Je 18.30 hod., sobota. Sedím v autobuse, idem domov od mojej babky. Som úplne na prednom sedadle. Pozerám sa oknom... Všetko také známe. Sme práve v strede mesta. Autobus zastavil. „Crrrrn,“ nástup a výstup... Nastúpila skupinka chalanov. Sú asi 18-násťroční a hneď o nich viete, že sú dnu. Začali sa predvádzať. Neslušné reči a potom... hurónsky smiech. Rozostavili sa v strede autobusu, hneď vedľa jedného staršieho pána. Posmešné komentáre. Pán, ktorý sedel vedľa mňa, tým chlapcom povedal: „Mládež, mohli by ste prestať? Takto sa správať v autobuse nemá. To môžeš robiť doma.“

„No a čo?! Si môj foter!“ jeden z nich sa osopil na toho pána.

„Nie, ale hovorím vám, aby ste sa upokojili,“ pán nestihol dokončiť a chlapec ho v hneve stiahol zo stoličky a potiahol do stredu autobusu. Začal človeka, ktorý sa mu odvážil prihovoriť, biť a kopať. Rýchle sa k nemu pridala jeho partia. Pán začal kričať od bolesti.

Ja som sa zľakol, no hneď som sa spamätal a utekal som za pánom šoférom..., vlastne som klopal na okienko, lebo som sedel za ním... Vlastne — autobus zastavil a pribehla polícia, ktorú som privolať mobilom... vlastne...“

„Martin, čítame s. 85, úloha 3,“ prebral ma rázny hlas.

Uf, ako dobre, že som v škole. Ktovie, čo by som bol urobil ja?

3. miesto: LUKÁŠ GAŠPIERIK, CZŠ s MŠ Dobrého pastiera, Žilina

Záleží len na tebe

Pred rokom som mal možnosť bližšie spoznať jedného chlapca, ktorý počúval rady dospelých, napríklad: „Nehas, čo ťa nepáli!“ „Keď ľudia utekajú, utekaj aj ty!“ „Nestaraj sa do toho, čo netreba!“ Zdalo sa mu, že sú to rozumné rady starších a skúsenejších, a preto sa nimi riadil v škole, na ulici aj doma.

V jeho živote však prišla veľká rana, ktorá ho prinútila zamyslieť sa nad svojím konaním. Jeho milovaný otec zomrel na infarkt. Nestalo sa to doma, ani v nemocnici, ale na ulici plnej ľudí. V hlave mu znela veta, ktorú si vo veľkom žiali vypočul od lekára: „Stačilo, ak by aspoň jeden človek zavolał záchranku a tvoj otec mohol žiť.“ Od tej chvíle, keď videl ľahostajnosť ľudí v kritickej situácii, spomenul si na lekárove slová a na svojho nebohého otca.

Začal si všímať správanie spolužiakov Jána a Imricha voči mladšiemu chlapcovi, ktorý chodil do triedy s mojou o dva roky mladšou sestrou Vierkou. Chlapec sa volal Marián. Všetci ho však volali Majo. Posmievali sa mu, že je obézny. Hoci jeho pohyby boli nemotorné, pomalé a trochu aj smiešne, bol to skromný a bystrý chalan. Nemal však žiadnych kamarátov. Jano a Imro mu často robili prieky. Brali mu desiate a vymýšľali všelijaké prezývky. Občas ho aj zbili a neraz sa mu posmievali: „Ty už ješť nemusíš, už si dost vypasení!“

Nasledujúci deň, myslím, že to bol utorok, sa stalo niečo, čo Maja prekvapilo a neskôr aj celú školu. Priznám sa, že aj mňa samého. Cez veľkú prestávku sa Majo vybral do šatne. Išiel si po úbor na telesnú a vtom Jano s Imrom na neho skočili z vedľajšej šatne.

Hlavu mu udreli o skriňu a zvalili na zem. Hoci sa Majo usiloval brániť proti dvojnásobnej presile, nemal najmenšiu šancu. Navyše ho začali ťahať po zemi. Majo kričal, no všetci, čo sa zbehli, sa len nečinne prizerali a zabávali sa na tom. Našli sa aj takí, ktorí povzbudzovali tých dvoch bitkárov.

V tej chvíli dobehol hrdina môjho príbehu. Videl som, ako sa mu silno rozbúchalo srdce, očervenel od zúrivosti a s revom: „Prestaňte už!“ skočil na Jana a Imra. Žiaľ, jeho skok bol nešťastný. Potkol sa o lavičku, cez ktorú preletel a nešťastne spadol na zem. Noha sa mu pri dopade podkĺzla a celým telom na ňu dopadol. Nešťastný záchranca sa len zmohol na hlasný výkrik: „Au, moja noha!“

Na tento veľký bolestný výkrik dobehol učiteľ, ktorý mal dozor na prvom poschodí. Učiteľ duchaprítomne zavolať záchranku a do jej príchodu sa snažil zranenému poskytnúť prvú pomoc. Výsledok tejto zlo-myseľnej „hry“ bol: jedna zlomená holenná kosť na pravej nohe a štyri stehy na Majovej hlave. A naši bitkári? Nestalo sa im nič, ale neobišlo ich pokarhanie riaditeľom školy na konci školského roka. Ved' si oň už dávno koledovali. Hoci bola aj iná možnosť ako riešiť celú situáciu, napríklad privolať učiteľa s tým, že starší žiaci bijú mladšieho a fyzicky mu ubližujú, chlapca hrial pocit a vedomie, že bol tam a nebol ticho - hoci so sadrou na nohe a s pobytom v nemocnici.

Obdivujem ho, že nabral odvahu a neváhal zakročiť, napriek tomu, že si v tej chvíli iste neuvedomoval, že aj jemu sa môže niečo prihodiť. Aspoň sa nečinne neprizeral, ako sa ubližuje slabším a bezbranným, ako to niekedy robia aj dospelí, napríklad keď bijú bezbranného v autobuse plnom ľudí a nikto sa neodváži pomôcť mu alebo aspoň zavolať políciu zo svojho krásneho, drahého a najmodernejšieho mobilu.

A. KATEGÓRIA — POÉZIA

žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ a prímy- kvinty osemročných gymnázií

téma: Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho

.....

1. miesto: VANESA KNAPÍKOVÁ, ZŠ Plavnica

Bratislava

je tu veľmi rušno
vidím žltú farbu slnka
počujem vlny Dunaja
je tu krásne
je tu fajn
no podstatné je
že držím mamku za ruku
mamka má na dlani šťastie

zázračný oriešok

kniha v rozhlase
je ako
rozhlas v knihe
krása na jedno leto
má rada tajomstvá pošlem papierového vtáčika
štebotá (m)

2. miesto: JÚLIA PLATKOVÁ, ZŠ Plavnica

xxx

narodilo sa drevo
papier
napíšem
vyskladám
pošlem vodou
prečítam (sa)
pošlem papierového vtáčika
štebotá (m)

xxx

úsek medzi nami
sa nedá rozdeliť
uvažovala som nad sčítaním nás
predstav si nás
bez čiarky

3. miesto: LÍVIA FURTKEVIČOVÁ, ZŠ Plavnica

xxx

Počujem zvuk padajúcich gaštanov.
Tichý vietor sa hrá s listami.
Nočný dážď sa poberá spať.
Zem kradne plody zo sadov.
Listy menia svoje oblečenie.
Jesenná pani vykúzlila iný svet.

nebo

veľké more atramentu
modrý plyšový medvedík
(pritúlim sa k nemu)
som machuľa

B. KATEGÓRIA — PRÓZA

študenti gymnázií, stredných škôl a SOU

téma: *Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho*

žáner: ROZPRÁVANIE

1. miesto: DOMINIKA CHRASTOVÁ, Kysucké Nové Mesto

Krycie meno Johnny

„Ach, sklapni konečne, ty stará tehla,“ zavrčím a odhodím mobil kamsi pod perinu. Cítim, že na hlave mám hotové hniezdo. Kefa vs. vlasy, ring!

O dvadsať minút neskôr. Ups! V záchvate ponáhľania som zhodila hrnček, našťastie už prázdny. Čakám, či mi oco nepríde vynadať, ale zjavne ešte chrápe. Načo by vstával, keď sa nemá ráno, a vôbec celý deň, kam ponáhľať? Mama je úplný protiklad. Už o piatej odchádza do práce a keď príde domov, varí, perie, žehlí, upratuje... Neviem, čo by sme bez nej robili.

Cestou do školy zachytím rozhovor spolužiačok. „...včera sa zase prechádzal po meste, no už nikoho neotravoval. Sledovala som, kam vlastne ide a predstav si, Evka,“ znenazdajky ma osloví, „že mieril tam, kde bývaš!“

„O kom hovoríte?“ spýtam sa, hoci ma objekt ich ohovárania nezaujíma.

„Predsa o Johnym!“ vyhrkne Laura. „Nepoznáš ho? Chodí oblečený úplne trápne a aj sa tak správa. Minule sme videli, ako pristavil nejakú paniu a nedal jej pokoj, až kým nezabočila do obchodu. Chúďa! Isto mala z neho traumy.“

Prevrátim oči a zrýchlim krok. Klebetenie nikdy nebolo mojou parketou.

Prvá hodina – rovnice. Uf. Vezmem pero, otvorím zošit a na čistú stranu napíšem: Drahá Matika! Už ma naozaj nebaví hľadať tvoje (e)x. Konečne dospej a vyrieš si svoje problémy sama! Som tínedžerka, nie terapeut!

Aj keď ani ten často nevie pomôcť. Oco o tom vie svoje. Vystriedal ich už habadej.

Deják. Karol Taký, Henrich Onaký, Filip Pekný... Vraj Pekný! Kde je fotka ako dôkaz? Ale nie, učka si otvára svoj debilníček so známkami. Snáď ma nevyvolá. A ak hej, stále to nemôže dopadnúť horšie než spolužiakova legendárna odpoveď.

Učiteľka: „Tak čo sa vtedy stalo?“

Fero: „Bolo zamračené a pršalo!“

Podľa mňa mu nemusela hneď vycapiť päťku. Veď sivé a daždivé dni sú často predzvesťou niečoho zlého. Ako vtedy. Vykračujem si domov zo školy, keď tu zrazu zbadám pred naším panelákom sanitku. Ejha, žeby sa niektorému susedovi niečo stalo?

Stalo. Lenže sused to nebol.

Na angline sa učíme názvy predmetov. Pri jednom sa zastavím. Chemistry. Ja by som to napísala skôr ako cheMYSTERY, lebo ani dnes netuším, čo sa na hodine deje. Kým si učiteľka sama prikyvuje na otázku, či jej výkladu rozumieme, otočím sa dozadu skúmajúc, čo je Laure s Leou také smiešne.

„Fero narazil cestou od doktorky na Johnnyho a poslal nám jeho fotku,“ šepká mi Laura. „Na, pozri sa, možno ho predsa len poznáš,“ podáva mi mobil.

Zahľadím sa na fotku. Trvá mi pár sekúnd, kým mi to dôjde. Vypleštím oči. S námahou preglgnem, hodím mobil na Laurin zošit, akoby to bolo žeravé uhlie a civiem na tabuľu. To snáď nie je pravda.

Fyzika. Výklad učiva je zaujímavý asi ako tikot hodín. Ešteže ho učiteľ zakončí svojím povestným humorom. „Viete o tom, že na muža pôsobia až dve sily? Zemská a ženská.“ Mykne mi kútikmi úst. A to aj vďaka tomu, že konečne prichádza... Slobodaaa!

„Kam sa tak ponáhľaš, Evka? Upaľuješ, akoby si mala v zadku raketu.“ Och nie. Bez toho, žeby som sa otočila, viem presne, kto vychádza za mnou zo školy. „Aha, tam!“ zdrapí ma Laura za rameno. „To je Johnny!“

V hrdle mi navrie hrča. Dívam sa pred seba ako v tranze. Modročervená bunda má svoje najlepšie časy za sebou. Běžové botasky ani nemusia byť neónovožlté, aby na diaľku svietili. Spodok teplákov naznačuje, akú trasu prešli. Najnezameniteľnejšia je však tvár s ovisnutými kútikmi úst, ktoré málokedy vytvárajú úsmev hodný šťastného človeka. Áno, je to on.

Zastanem pred „Johnym“ a dostatočne nahlas, aby to počuli aj tie dve poviem: „Čau, oco!“ Zvrtnem sa, aby som videla, ako sa ich tváre menia na šokované masky. Čo sa im asi premieta hlavou? Nemám sa za čo ani za koho hanbiť. Skôr ony by sa mali samy za seba. Ak použijem ich obľúbené slovo, tak je trápne súdiť ľudí, ktorých príbeh nepoznáme.

Ja ho však poznám. Každý deň chodí mame naproti, keď má ísť z práce. Každý deň sa oblieka takmer rovnako, lebo oblečenie je v porovnaní s ostatným to najmenej, čo ho trápi. Každý deň sa sťažuje, že mu nie je dobre. Od doktora si zakaždým prináša nové lieky.

Vďačná, že svojho otca vôbec mám, s ním idem domov. Tam, kde sa nemieša ohovárание s výsmechom, tam, kde vôbec nezáleží na výzore, ale iba na šťastí, tam kde sídli jedna z najdôležitejších hodnôt. Rodina.

2. miesto: REBEKA VALÁBKOVÁ, Dolná Streda

Keď musím vziať veci do vlastných uší

Asi do deviatich rokov bola moja účasť na rodinných výletoch takmer dobrovoľná. Dokonca som sa na všetky tie túry, zrúcané kopce a vytesané skaly tešila.

Asi o 2 roky prišiel prevrat, keď ma v nedeľu museli vydierať vreckovým, aby som nasadla do auta a nechala sa odviezť na rodinné popoludnie niekam na úplný okraj spoločnosti.

Raz, keď sme už mali auto naplnené čipsami, koláčmi a kolou, tak sme okolo obeda vyrazili do Nitry. Tuším na kalváriu.

Tentoraz nastala zmena. Nešli sme len ako deti, ktoré nemali v nedeľu lepší program ako sa strápňovať s rodičmi na verejnosti. Išli sme ako deti, ktoré nemali v nedeľu lepší program ako sa strápňovať s rodičmi *a s ich priateľmi* na verejnosti.

Inými slovami - išla s nami aj iná rodina.

A priniesli aj deti! Tešila som sa, že konečne sa porozprávam s niekým, kto nezažil dobu ľadovú, ale ich dvaja chlapci mali len 2 a 3 roky. Možno na nej boli v kine.

Každá rodina išla svojím autom. Cestou sme zvyčajne stihli zjesť tri-štvrtinu jedla, ktoré bolo určené na celý deň. Ani v ten deň sme ne-
spravili výnimku.

Takže, keď sme rozkladali piknik na lúke pod kalváriou, k ich bohatému občerstveniu sme priložili sotva škatuľku rozjedených koláčov a možno dve sušienky, ktoré nám v aute spadli na podlahu a nevšimli sme si ich. Tvárili sme sa ale, že je všetko v poriadku a za pár minút ne-nápadne začali odbúdať aj cudzie dobroty.

Deti si užívali slnečnú lúku, rodičia si užívali slnečnú deku a ja som sa nevedela rozhodnúť, či mám ako 11-ročná ešte právo blázniť sa. Mala som na výber. Buď som mohla naháňať tri divožienky a dvoch tarzanov alebo som mohla tajne odpočúvať rodičovské rozhovory.

Vždy som bola špión.

Sadla som si do trávy kúsok od pohodlnej deky a zvedavo som zachytávala tie „veľkácke“ reči.

Dospelí sú naozaj čudní. Jediný deň v týždni, kedy si môžu konečne oddýchnuť od starostí s deťmi a stačí na nich občas pozrieť, či nepadli zo stromu a oni sa nebvavia o ničom inom, len o nich.

S míňaním jedla priamoúmerne klesala moja nálada.

Našťastie otec dvoch tarzanov zbadal, že deti pomaly prestáva baviť neustále behanie dokola, tak navrhol, či sa nejdeme prejsť na kalváriu, ktorá bola vysoko nad lúkou.

Zo záhadných príčin som nešla. Možno preto, že všetky ostatné deti išli a na lúke sa konečne rozprestrela *spánkodarné* ticho. Akční oteckovia neprehovorili pohodlné mamičky, ony radšej ostali na svojej lenivej deke.

Keď mladší tarzan zbadal, že mamička ostáva, nečakane sa rozhodol zostať tiež. Tak sme sa rozlúčili a otcovia spolu s bandou výmyselníkov zabočili hore na kopec. Už po pár metroch ich zakrývala hustá vysoká tráva, takže sme ich okamžite stratili z dohľadu.

No akurát vtedy si malý tarzan zaumienil, že on ide s ocom. Bezstarostná mama sa neobťažovala zdvihnúť sa, tak len rýchlo nasmerovala dieťa a zakričala: „JOŽKO! Malý chce ísť s vami tiež, zober ho prosím ťa!“

Jožko je jej manžel, ako ste určite pochopili. Keď tarzan zmizol z dohľadu za vysokou húštinou, mama brala vec za vyriešenú.

Na stotinu sekundy som si so svojou maminou vymenila pohľad „určite ho počkali?“ Báli sme sa, že Jožko manželku nepočul a príchod syna nezaregistroval. No keď si nerobila starosti jeho mama, tak ani my.

Rozhovor dvoch žien v strednom veku, keď nemáte poriadne ani 11 rokov, môže spôsobiť nepekne traumatický zážitok. Neviem ako dlho to trvalo, ale určite som vynašla aspoň desať spôsobov, akými sa dajú zapchať si uši.

Fakt som sa snažila myslieť na niečo iné a radšej vnímať jemné zvuky prírody. Jeden som začula.

Krik. Ľudský krik.

Bol síce vzdialený, ale čoraz viac opantával moje zmysly. Pozrela som sa na dve trkotajúce ženy. Zjavne nič nepočuli.

Tak som sa snažila tieto čudné výkriky ignorovať. No dá sa nevnímať si neustávajúci plač, ktorý sa ozýva ani nie pol kilometra od vás?

Zjavne dá – matky nevyzerali, že by počuli niečo neobvyklé.

Samozrejme, že nie - plač majú predsa na dennom poriadku. Mamy sú pravdepodobne nastavené tak, že spozornejú až vtedy, keď na pozadí svojej činnosti *prestanú* počuť džavot alebo plač. Hovor, krik a plač ich len utvrdzujú v tom, že sa nestalo nič vážne.

No tento rev bol iný - výstražný, zmätený - detský... Keď som podľa sluchu uvážila, že je to plač dieťaťa, hneď som v ňom rozoznala známy plač tarzana mladšieho.

Rýchlo som pozrela na mamu, či náhodou nespoznala plač svojej krvi, no ona sa spokojne opaľovala ďalej.

Príliš som sa hanbila ju upozorniť, že jej dieťa asi plače niekde v lese. Viete, dospeli si väčšinou nenechávajú radiť od detí...

Svoje výčitky som ututľávala tým, že je to možno nejaké iné dieťa, alebo že je tam tarzan s otcom.

No po približne 5 - 6 minútach som už naozaj musela zasiahnúť.

„Aj vy počujete ten plač? Či to sa mi iba zdá?“ nenápadne som sa opýtala dvoch žien. Až vtedy si konečne všimli ten príšerný pazvuk. No ani jedna z nich v ňom nespoznala tarzanovo zavýjanie.

Už som to dlhšie nevydržala, veď oni boli snáď úplne hluché! V skratke som im oznámila, že to idem preveriť a rozbehla som sa. Cesta viedla cez les. V tej chvíli musel ísť ale strach bokom, išla som zachraňovať život.

Podľa intenzity hluku som ľahko zistila, kadiaľ ísť. Lesná cestička ma doviedla na parkovisko asi 500 metrov od lúky.

Síce som to čakala, ale aj tak som sa zľakla.

Zbadala som malého človečika, opuchnutého od strachu, blúdiaceho krížom - krážom po parkovisku.

Bol to príšerný pohľad. Jeho slzy sa snažili potupiť Niagary, tvár mal celú červenú a zasoplenú. Doslova sa *potácal* po parkovisku ako opitý. Museli byť pri ňom všetci anjeli strážni, keďže ho nezrazilo auto. Bol dezorientovaný, potkýnal sa.

Rýchlo som k nemu pribehla, vzala som ho na ruky, hoci bol pre mňa príťažký a bežala som s ním lesnou cestou nazad.

Až keď bol pri mame, tak svoj plač začal po častiach redukovať. Trvalo dlho, kým som si mohla opäť užívať prírodne krásne ticho.

Jeho mama si z toho nerobila veľké starosti. Utíšila syna a tvárila sa, akoby sa ani nič nebolo stalo. Buď sa snažila zakryť výčitky svedomia, alebo ju to naozaj veľmi netrápilo.

Pre mňa to bol ale veľmi silný zážitok, ktorý mi doteraz dodáva odvahu pomáhať. Možno som tomu chlapcovi zachránila život, možno nie. Nechcem za to žiadnu vďaku, odmenou mi bol dobrý pocit.

3. miesto: PATRIK LEKEŠ, Topoľčany

Pomáhať a chrániť

Život ubieha veľmi rýchlo. Ľudia nestihnú povedať „A“ a už je tu „Z“. Práve preto je na mieste otázka: „Nemali by sme byť k sebe ohľaduplnejší?“ Vraciam sa do spomienok... Vynára sa mi tvár mojej prababky, ktorá mi hovorí: „Dieťa moje, pomôž človeku v núdzi a tvoja pomoc sa ti vždy vráti.“ Myslím na to každý deň a ani ten, o ktorom vám chcem porozprávať, nie je výnimkou.

Je ráno. Vo vzduchu cítiť vôňu príjemného letného dňa. Po raňajkách odchádzam do mesta na stretnutie s kamarátkou. Ideme pozrieť darček pre našu spoločnú známu. Po vyčerpávajúcom obíehaní obchodov s darčekom v ruke mierim späť domov. Ako si tak vykračujem, zrazu zbadám pri dverách kultúrneho domu čosi veľké. Podídem bližšie... a čo nevidím. Leží tam starší človek. Prihováram sa mu, no nereaguje. Skláňam sa nad ním, skúšam nahmatať tep. Žije vôbec? Áno. Vydýchnem si. Pokúšam sa ho priviesť kvedomiu, no nedarí sa mi to. „Zavolám záchranku,“ napadlo ma, no v tom zbadám mestského policajta. Bežím k nemu a s nádejou v očiach volám: „Prosím vás, pomôžte mi, tam leží človek a nehýbe sa!“ Odpoveď, ktorá prichádza od strážcu zákona mi vyráža dych. „Nechaj ho tak. Určite je ožratý. Vyspí sa z toho a bude dobre.“ V ruke drží telefón a podľa jeho komunikácie odhadujem, že telefonuje s niekým z rodiny.

Nenechávam sa však odradiť, a tak končí so slovami: „Zavolám neskôr. Otravuje ma tu nejaký pubertiak, ahoj.“ Potom sa obracia na mňa: „Ak si myslíš, že je to vážne, chlapče, mal si už dávno volať záchranku.“ Z toľkej ľahostajnosti mi je až do plaču, no nakoniec iba poviem: „Nemal som mu dať radšej fúkať?“

Odpoveď stále neprichádza. Nevzdávam to. Som možno trochu drzý, ale nemôžem sa pozerieť na ľahostajnosť človeka, ktorý sa vôbec nespráva podľa hesla „Pomáhať a chrániť.“ V tom asi policajt konečne pochopí, že sa ma nezbaví, a tak pomaly kráča so mnou k ležiacemu pánovi. Medzitým, už okolo neho prešlo niekoľko ľudí, no každý sa tvári,

že nič nevidí. Policajt sa skláňa nad ležiaceho a zrazu rýchlo volá záchranku.

V priebehu niekoľkých minút počujem zvuk sirény. Sú tu! Konečne! Z auta vybiehajú záchranári. Zisťujú zdravotný stav muža, vyberajú nosidlá a nakladajú ho do sanitky. Pýtam sa zasahujúcej lekárky, či bude ten pán v poriadku. „Nebud' zvedavý!“ Znela odpoveď. „Ale ja som ho našiel!“ Nenechávam sa odbiť. Lekárka sa otáča s úplne iným tónom v hlase odpovedá: „Neboj sa, bude v poriadku, len to trošku prehnal. Zachoval si sa správne. Maj sa pekne.“ Sanitka odchádza a ja pomaly kráčam domov. S pocitom šťastia sa mi kráča akosi ľahšie. Vôbec mi nevadí, že mal policajt nakoniec tak trochu pravdu. Kto vie, aký problém takto riešil neznámy pán...

Blížili sa Vianoce a ja som sa vybral do mesta pohľadať niečo pekné pre svojich blízkych. V zamyslení som do niekoho vrazil. „Prepáčte prosím,“ dvihol som hlavu a ospravedlnil som sa staršiemu pánovi, ktorý sa pravdepodobne vybral s rodinkou na večernú prechádzku. „Nič sa nestalo,“ odpovedal láskavo a mňa v tej chvíli oblieval nekonečný pocit šťastia a radosti, pretože v dotyčnom pánovi som spoznal muža, ktorému som pomohol v núdzi.

C. KATEGÓRIA — PRÓZA

dospelí, študenti VŠ

téma: *Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho*

žáner: REPORTÁŽ / POVIEDKA

.....

1. miesto: Ing. JOZEF PÁLENÍK, Svinná

ZHOJENÉ RANY

Karol podvedome zložil nohu z plynového pedála a uľahčene si vydýchol.

„Dnes je to drahé,“ zahundral viac-menej pre seba na okraji Podhoria a myslel na nedodržanú rýchlosť v uzavretej osade, no jeho žena, sediaca na vedľajšom sedadle, to zrejme počula, pretože verbálne reagovala.

„Však sme skoro tu,“ dodala namiesto pritakania či komentára a pod slovom „tu“ myslela Roháčske sedlo, do ktorého smerovali.

„Uhm,“ precedil cez zuby Karol a pootvoril okno na dverách auta, akoby už chcel nedočkavo začať nasávať vzduch neďalekých Súľovských vrchov.

Dlho sa sem hotovali, už viac rokov plánovali návštevu Súľovských vrchov a okolia, neraz už mali takmer pevný termín, no vždy im do toho čosi prišlo. Až teraz. Konečne to vyšlo, už sa žiadne povinnosti či pletky nepritrafili do pomyselnej a napokon i skutočnej cesty. Nečudo, že sa tešili, podvedome si predstavovali ako kráčajú pestrými lesnými porastmi, možno pohľadom i o lúčky zabrdnu, veď aké by to boli lesy bez polian, všetky ich majú, tie v okolí Podhoria predsa nemôžu byť výnimkou. Ba nádejali sa, že i jazierka uvidia, možno horárne a ešte všetličo, čo dotvára príjemnú prírodnú scenériu. Aj sa pýtali známych, ktorí už tento kraj navštívili, že čo a ako, lež tí ich spravidla odbili replikami typu »chodte a uvidíte«, alebo »to musíte vidieť na vlastné oči«, a tak. Nuž teda šli a uvidia. Svet prírody na úpäti Strážovských vrchov.

„A sme tu,“ povedal Karol to, čo bolo zrejmé, a z tónu jeho hlasu bolo cítiť radosť.

„Tentoraz nám to už naozaj vyšlo,“ priduplikovala jeho žena.

Po vstupe do prírodnej scenérie ich zalial zvláštny, doteraz menej poznaný pocit, ktorý si možno tak trochu aj vykonštruovali. Pocit pokoja a vnútornej pohody, akoby tu nečíhali nešváry, z výšok nezlietol smú-

tok, či z hlbín zeme nevyrazil trysk príkorí. Pocity radosti nasávali plnými dúškami aj Karol so svojou ženou, kráčajúc úzkymi lesnými chodníkmi. Ozaj, koľko párov nôh už po nich prešlo, koľko ťažkých krokov pritlačilo kamienky do hutnej zeme, koľko párov očí si doprialo potešenia, rozmýšľala Karolova manželka, pomaly kráčajúc vychodenými úžinami.

Keď sa presúvali ďalej dovnútra hory, Karol si z chodníka všimol, že v útrobach lesa ktosi stojí pri dube a tvári sa, akoby maľoval. Sprvu sa oňho len obtrel zrakom a pokračoval svojím smerom, no po chvíli si uvedomil, že pred maliarom ani vôkol neho nevidno stojan s plátňom, či iné rekvizity charakteristické pre maliarske povolanie a prácu v teréne. Cúvol o pár krokov a opätovne sa zahľadel tým smerom, kde stál muž pri strome a evidentne na čomsi pracoval. Na maľovanie to navidomoči nevyzeralo.

„Počkej chvíľu,“ adresoval dvojicu slov Karol svojej polovičke a kvôli ich lepšej počuteľnosti pootočil ešte v tú stranu, kde sa nachádzala manželka, aj hlavu. „Pôjdem ta, čosi sa mi nepozdáva.“

„Nechaj tak, nehas, čo ťa nepáli, ešte prídeš do mrzutosti,“ vyslovovala Karolova manželka obavami poznačené slová, no tie už jej vzdalujúci sa muž, smerujúci k postave pri strome v hĺbke lesa nie príliš počul a ak by aj, s pravdepodobnosťou blížiacou sa k nule by ich nebol rešpektoval. Bol odhodlaný, akosi podvedome cítil, že nie všetko je tak, ako má byť.

„Nevieš, či to nie je zamestnanec lesnej správy, alebo čo ak tomu človeku niekto niečo prikázal,“ dokončila nahlas žena svoje úvahy, no počula ich iba ona sama. Ale uspokojila sa s nimi. Nie však s tým, že zostala na chodníku osamote. Pobrala sa za Karolom, možno tak trochu principiálne, že patria spolu, k sebe, možno z predtuchy, že niečo naozaj nie je v poriadku, možno zo zvedavosti, možno... Ktovie.

Medzitým Karol došiel k neznámemu „umelcovi“, ktorý stál ku nemu chrbtom a chvíľu ho pozoroval. Vskutku len pár okamihov, pretože muž ho predsa len podvedome zaregistroval a navyše Karola nazlosťilo to, čo uvidel.

„To čo robíte, preboha?!“ zlosť bolo cítiť aj z Karolovej intonačne zdôraznenej otázky.

„Vyrezávam, čo vari nevidíte?“ snažil sa o akože prekvapujúci tón opýtaný muž pri strome a jedným dychom dodal: „Zabudli ste pozdraviť.“

Karola tým ešte viac podráždil.

„Zdravím len slušných a dobrých ľudí a vy, zdá sa, medzi nich nepatríte,“ netlmil na intenzite výčitiek Karol a posunul sa o krok-dva bližšie k mužovi. Ten sa však navidomoči nedal zmiast jeho vyčítavým tónom i obsahom slov a ďalej vyrezával – akési ornamenty do stromu.

„Ako to môžete s takou určitosťou tvrdiť,“ viac oznamoval než sa spytoval samozvaný rezbár a konečne sa pootočil ku Karolovi, prerušiac svoju činnosť. Chvíľu sa na seba pozerali, akoby každý z nich testoval protivníckove kvality. Krátke ticho prerušil muž s rezbárskym apetítom:

„A čo vás do toho?! Ste azda nejaká lesná stráž alebo čo?“

„Som ochranca prírody, jej milovník a tak trochu aj znalec,“ pridával Karol argumenty na svoju miskú imaginárnych váh, no v ich absolútnu vierohodnosť azda ani sám neveril. Lež čosi pravdy v nich bolo. V snahe posunúť sa v dialógu ďalej, položil na molekuly vzduchu ďalšiu otázku.

„Čože to vlastne vyrezávate?“

„Tak predsa len čosi neviete,“ snažil sa prebrať kontrolu nad dialógom muž s rezbárskymi sklonmi a akoby znaleckým pohľadom skúmal svoje dielo. Zrejme sa snažil pokračovať v načatej práci. Avšak aby nedlhoval odpoveď, vyjavil ju.

„Ružu. Pre svoju babu. Či frajerku. Či ako sa to dneska všelijako hovorí.“

„A to musíte takto? Do ceráku? To ste nemohli nájsť iný kus dreva? Alebo jej ju hoci vystreliť na strelnici u kolotočiarov?“ kládol Karol otázky vedľa seba ani čo by polienka na tlejúcu pahrebu.

„Táto bude trvácejšia“, argumentoval stromový rezbár a pridal oceňujúci dodatok. „Ale tuším sa vskutku vyznáte. Ááá ... čože je to ten cerák?“

„Dub cerový. Zaujímavý strom. So štíhrou korunou a konármi dohora, veď vidíte,“ ozrejmoval Karol a hlavou mykol nahor. „Škoda je ho takto ničiť. V reze začne vytekať miazga, cezeň vysychať vnútro stromu a on v snahe zahojiť rany vynakladá energiu na túto činnosť a nie na rast a zveľaďovanie koruny,“ rozohnil sa Karol, akoby bol na prednáške a vodopád slov z jeho úst sa pomedzi pery prelieval ďalej. „Je to ako u človeka, keď je poranený, sústreďuje sa na svoju ranu, na bolesť, na hojivý proces a zvyšné životné činnosti nedokáže zakusovať v plnom rozsahu. Aj stromy sú živé tvory, rastú, dýchajú listami, čiže akoby prijímali potravu, potrebujú vlahu a tak. Netreba im ubližovať a ak sú

v nebezpečenstve, treba im pomôcť, ako tomuto ceráku.“

Chlap s nožom v ruke počúval a nebol schopný žiadnej reakcie.

„O chvíľu sa vrátim a nech vás tu už nenájdem,“ povedal rozkazo-vačne Karol, rázne sa zvrtol na opätku a náhlivo sa pobral preč.

„A čo vy mne máte...“ pokúsil sa o odpor muž, no Karol mu neumožnil dohovoriť.

„ ... povedal som, nuž tak zaraz urobte, lebo ..., ...a ty ma tu počkaj,“ obrátil sa ku svojej žene, ktorá tam celý čas stála, mĺkvo sledovala predchádzajúcu scénu a svižným krokom sa vzdŕaloval od miesta činu. Jeho žena zostala na okamih nerozhodne stáť, no o chvíľu sa pobrala smerom, ktorým odišiel Karol. Azda zo zvyku, možno preto, že netužila po spoločnosti neznámeho muža a vari v tom bolo aj za mačný mak obáv. Taká pocitová zmes.

O chvíľu sa Karol vrátil a v ruke čosi držal.

„To čo máš, prosím ťa,“ opáčila otázkou jeho žena a fľochla na neveľkú škatuľku v Karolovej dlani.

„Vosk. Štepársky vosk. Kúpil som ho dnes ráno v záhradkárskych potrebách v Žiline, keď ty si bola v ktorejsei inej predajni. Doma v záhrade musím stromčeky ostriať, tá jabloň v rohu pri potoku potrebuje väčší prierez, bude treba rany po reze ošetriť, inak mokvajú. Ten, ktorý som mal doma, som vlani na jeseň minul, keď som orech prečisťoval a to málo, čo zostalo stvrdlo, nuž som si dokúpil. Ani som netušil, že časť z neho tu miniem na ten cerák,“ dokončil tematický monológ a rukou ukázal k dubu cerovému.

„A tamten je kde?“ spýtavo sa zahľadel na svoju polovičku, mysliac pritom na chlapa, ktorý pred chvíľou rezal do stromu.

„Neviem, asi odišiel. Nesledovala som ho. Ale asi isto, keď tam nie je. Veď sám si ho odohnal.“

„To hej. Ale kam odišiel? Dúfam, že nie vyrezávať ruže do iných stromov, magor jeden,“ zarezonovala obava v hlase Karola, ktorý medzitým trielil k poranenému ceráku. Zodvihol zo zeme hrubšiu odlomenú halúzku, otvoril nádobku so štepárskym voskom a hlbokým záberom nabral vláčnu lepkavú pastu, votrel ju do rany, ktorá akože ružou z vďaky mala byť. No ešte to tak. Túto činnosť zopakoval viac razy, až kým ranu celkom nezatrel. Napokon zodvihol ešte kus kôry a hranou ňou pretrel celú opravenú plochu, ako keď murár rovná maltu.

„Môže byť?“ spýtal sa Karol svojej ženy, pričom ani neodtrhol zrak od ošetrovaného miesta.

„Myslím, že áno. Ba čo, určite áno. Ale veď ty tomu rozumieš lepšie než ja.“

Karol akoby ani nepočul ženinu odpoveď so značným obsahom komplimentu, zatvoril škatuľku s voskom, vložil do igelitového vrecúška a povedal: „Dúfam, že sa ten rezbársky umelec nevráti a tiež dúfam, že ho chuť na podobné hlúposti opustila. Pod', ideme, ešte sme chceli ísť pozrieť do Roháčskeho sedla, nemali by sme ho obísť. Trochu sme sa zdržali, ale veď sa slnko ešte nechystá zapadnúť,“ nalaďoval Karol opäť vzájomný optimistický tón a jeho manželka sa mu dobrou náladou rozhodla kontrovať.

„Mám ho trošku podržať?“ doplnila a obaja vedeli, že myslí na slnko.

„A ja zasa zdržím súmrak, tam za tou zákrutou pred nami mu hrádzu postavím,“ oplácal Karol rovnakou mincou a ako bonus pridal aj úsmev. Vzal ženinu dlaň do svojej a spoločne pokračovali kľukatými chodníkmi Súľovských hôr.

● ● ●

„Milan, zahni doprava, smerom k Podhoriu,“ povedal Karol svojmu kolegovi, ktorý bol tentoraz aj vodičom a spoločne sa vracali zo služobnej cesty.

„Čo potrebuješ, nemáme veľa času.“

„Neboj, len na chvíľu.“

„Naozaj?“

„Skutočne. Zavez ma na koniec dediny, počkaj ma, ja som o takých desať – pätnásť minút nazad,“ povedal Karol Milanovi, svižným krokom vyskočil z auta a trielil do hory.

Rezkým krokom sa presunul k dubu cerovému, ktorý približne pred rokom ošetroval po samozvanom rezbárovi. Našiel ho poľahky, akoby ku nemu denne chodieval na dišputu. A uvidel to, čo uvidieť chcel – rana sa zacelila a bolo zrejmé, že o pár rokov len málokto spozná, že v tomto mieste boli hlbšie rezy. Možno ani on nie. Uľavilo sa mu i potešil sa súčasne. Veď bol predsa „pri tom“ a nezostal ticho. Nemohol. Nechcel.

„Drž sa, už musím ísť,“ prihovoral sa dubu, hoci mu bolo zrejmé, že to vlastne hovorí do vzduchu. Ale cítil potrebu povedať pár slov. Príjemných slov. Pohladel strom očami, ba toto gesto potvrdil a podporil aj rukou a pobral sa nazad, aby dodržal slovo, ktoré dal kamarátovi Milanovi. Po desiatkach metrov sa ešte raz obzrel smerom k dubu. Naposledy. Vo svojom vnútri však cítil, že podstata slova naposledy má inú podobu.

2. miesto: EVA HANČÁKOVÁ, Podbrezová

ŽENA V SNEHU

Bola hore dlho do noci. Opravovala zošity, potom čítala. Pomaly vstala, ponaťahovala unavené údy a pozrela cez okno von. Videla tmavé riečne koryto, ktoré sa krivoľako vinulo medzi stromami. Pri brehu voda zamrzla, no v strede bola tmavá. Ulicu bolo ledva vidieť, starosta šetрил na osvetlení. Nedávno začal padať sneh, ani to nepostrehla. Jemné vločky, čo priletúvali z fádne sivej oblohy, pokryli holé konáre stromov a obalili ho jemnou prikrývkou.

Chvíľu ešte čítala, no nepokoj, ktorý pociťovala celý deň, ju hnal k oknu. Prekvapená zistila, že počasie sa zmenilo. Vetrom hnaná bielo-ba svišťala okolo okien a lomcovala okenicami. Striasla ju zima. Prihodi-la do sporáka polienka a ešte viac sa zababušila do hrubého vlneného svetra. Vonku začal zlostne brechať susedov vĺčiak, na niečo upozorňoval. Pristúpila k oknu, no nič nevidela. Chvíľu pozorovala víriace vločky snehu. Ťažký sneh už ohýbal konáre a vietor stále silnel.

Vtom sa jej niečo zazdalo. Akoby niekto kričal. Pozrela sa na koniec ulice a vtom ju uvidela. Postava spoly kľáčala, napoly ležala v snehu a okolo nej sa tvorili malé záveje. Schytila hrubú vetrovku a vybehla von. Žena otvorila oči a povedala: „Pomôžte!“ Poznala ju zo schôdzok rodičovského združenia. Monika, jej dcérka, bolo milé dievčatko, len trochu poblednuté a smutné. Ale úlohy mala vždy v poriadku a krásne písala.

Sálala z nej beznádej a jej zaguľatené brucho bolo ako mesiac v splne. Kľáčala na skrvavených kolenách, telo napnuté kŕčmi, krk a plecيا zmáčané potom, krvou a čímsi lepkavým a bielym. Mokré pramene vlasov jej zakrývali jedno oko s veľkou modrinou. Druhé bolo pri-vreté a cez veľký opuch ho ani nebolo vidieť. Cez spuchnuté pery ju počula zašepkala: „Pani učiteľka, deti, moje deti.“

„Podťe,“ povedala Viera, zdvihla ju zo zeme a pomaly viedla do domu. Opatrne ju položila na diván v kuchyni a išla pripraviť čaj.

Keď kráčala hore kopcom, ešte stále cítila hnev na opilca, ktorý vyhnal ženu do takej nepohody. Víchrica slabla a ťažký sneh už ohýbal konáre stromov. Veľkou baterkou osvetlila obrysy starých domov, čo stáli na kopci. Ulica bola slabo osvetlené sliepňavými lampami. Prešla okolo prvého a pozerala na tmavé okná. Časť múra za domom bola zrú-

tená, vnútri bol kus dlažby a za ňou čosi, čo vyzeralo ako záhrada. Všetde záveje a beloba zvráteného snehu. V druhom dome začula pohyb a zachrípnutý brechot veľkého psa.

Ďalšie domy stáli vedľa seba, zívali prázdnotou a ich komíny sa pomaly rozpadávali. Malé okienka smutne pozerali do ulice a nevykazovali znaky života. Viera prechádzala okolo nich bokom smerom raz k jednému, raz druhému okolo nakopených debničiek, spustených dvorov s porozhadzovanými vedrami a zhrdzaveným záhradným náradím. Kráčala a cítila nevyhnutnosť pohromy, ktorá sa na ňu valila ako rieka, proti prúdu ktorej bola bezmocná.

Potom ho zbadala. Dom. Na zákrute cesty, za ktorou sa začínala divočina, stál bokom malý kamenný domec. Spoznala ho podľa popisu ženy a aj preto, že z neho vychádzal malý pásik dymu. Mal zvýšený prah a veľmi nízke dvere. Spredu bol dlhý a spustený, zakrytý dreveným, spoly rozpadnutým gangom s viničom, teraz už vyschnutým. V ktorúkoľvek inú noc by sa bola otočila a upaľovala by preč. V ktorúkoľvek noc by však sem vôbec neprišla.

Nevedela, čo urobí zoči-voči rozzúrenému opilcovi. Stopy jeho zúrivosti už videla na tvári tehotnej ženy. Premohla sa a vyšla po rozpadnutých schodoch do domu a s trasúcimi sa nohami a usilovala sa zastaviť nervózne chvenie celého tela. Presvedčená, že silné búšenie tela, ktoré jej išlo vyskočiť z hrude, musí počuť aj ten zloduch, ktorý je tam niekde v dome. Dvere boli otvorené a vnútri zablikalo nejasné svetielko. Vkročila do predsieni s vybitými oknami, zatlčenými preglejkou. Takmer poslepiačky hmatala v tme okolo seba, no kráčala ďalej. Do niečo kopa — prázdna fľaša sa s hrmotom kotúľala do kúta. Nikomu nikdy nepovedala o tej miestnosti, osvetlenej len zvyškom ohňa.

Deti sedeli natlačené na jednej posteli, prikrýtej biednou prikrývkou. Miestnosť vyzerala ako kuchyňa i spáľňa súčasne. Svetielko z petrolejky stroho osvetľovalo tmavý priestor a prúdilo malým okienkom von. V kúte stál drevený kolovrátok, bola tam veľká zadymená pec a kopa dreva. Otlčené plechové nádoby stáli v malých kôpkach jedna vedľa druhej na krivej polici. V kúte sa opierala o vysúchaný bok prevrhnutá lavica.

Pozerali na ňu nemo, zhrbené a vystrašené. Bolo ich päť. Ich tváre boli ufúľané a rozmazané, špina mala všetky sivé odtiene. Ich oči hovorili aj bez slov o hrôzach, ktoré prežili. Najstaršie dievčatko sedelo za stolom a držalo v ruke ceruzku. Okolo počmárané papiere a na zemi roztrhaný zošit.

„Monika,“ vydýchla prekvapená Viera, keď spoznala svoju žiačku - prváčku. Krásne dievčatko s veľkými očami a dlhým vrkočom. „To otec mi ho roztrhal“ - sledovala Monika pohľad svojej učiteľky, „že vraj škaredo píšem.“ Chudučká hrud' sa roztriasla vzlykotom a k nemu sa postupne pridali aj hlasy ďalších detí.

„No podťe, deti, pôjdeme,“ vybrala z vrecka balík cukríkov a tým hneď upútala pozornosť najmenšieho chlapčeka. Prestal plakať, vytrel si slzičky zafúľanými pästičkami a pribehol k nej.

Keď sa s deťmi ako s krdlikom vrabčiat blížila k svojmu domu, srdce sa jej upokojilo prestalo divo tícť. Aj vietor pred chvíľou ustal, ako keby jej chcel pomáhať.

Na druhý deň hneď po vyučovaní vkročila do starostovej kancelárie, odhodlaná nájsť východisko pre ubiedenú rodinu. „Musíš s tým niečo urobiť,“ povedala dôrazne. „Zatiaľ zostanú u mňa, no potrebujú vlastné bývanie“.

Starosta neodporoval. „Už sme sa o tom rozprávali. Zatiaľ by mohli bývať v chalupe po starej Vančovej. Ved' vieš, že nemala nikoho. Jej chalupa pripadla obci. A to ostatné tiež poriešime.“

Odchádzala spokojná, aj keď vedela, že problémy ešte neskončili.

3. miesto LÝDIA ŠIMKOVÁ, Trenčín

Nevšedný deň

Bolo dopoludnie a robila som potrebné domáce práce. V tom čase som bola nezamestnaná a domáce práce boli mojou náplňou. Mala som svoj denný rituál. Aj tento deň mal byť všedným, ale nakoniec bol výnimočným.

Bol pracovný deň a ja som sa ešte pred obedom pustila do žehlenia. V tom tichu sa mi začalo zdať, že počujem akési zvuky z hlavnej chodby paneláka. Veľmi tichučko, po špičkách som sa prikradla k hlavným dverám bytu, ktoré viedli na spoločnú chodbu a načúvala som. Zvuky boli tlmené, nezrozumiteľné, nejaké divné. Nevedela som rozpoznať odkiaľ idú. Nazrela som aj cez kukátko na dverách. Nič som nespозorovala, aj zvuky utíchli. Vrátila som sa k žehlieniu. O chvíľu znova počujem nezrozumiteľné hlasy, akoby sa niekto rozprával. Vtom nejaký hlas volal veľmi potichu o pomoc. To ma riadne vyľakalo. Prestala som žehliť a čo najtichšie som utekala ku dverám. V hlave mi lietalo množstvo myšlienok ako na kolotoči, jedna za druhou. Začala som pociťovať strach. Prilepená na dverách som znova počula nezrozumiteľné hlasy, bedákanie a neurčité tlmené údery. Zostala som preľaknutá. Do mozgu sa mi vtlačila myšlienka, že v našom vchode niekoho prepadli. No, cez kukátko som znova nič nevidela. Logicky som prišla na to, že to môže byť na druhom poschodí. Tam býva Helena a je sama doma, jej manžel pracoval v zahraničí. Niekto ju zrejme prepadol alebo prichytila nejakých zlodejov, blysko mi hlavou.

„Bože, ako jej pomôcť. Čo mám robiť?“ povedala som si polohlasne a zároveň som počula svoje srdce ako mi začalo silno biť, ako zvon. Myšlienky mi utekali ako na bežiacom páse. Podľa zvukov, ktoré sa striedali, som sa snažila pochopiť, čo sa deje na hlavnej chodbe. Zároveň od veľkého strachu som sa bála otvoriť dvere, aby som neupútala na seba pozornosť, lebo aj ja som bola sama doma. Rozbehla som sa do izieb a z každého okna som pozerala, či nevidím niektorého suseda, ktorý by mohol pomôcť. Nikde nikoho. Veľmi som sa bála a všetko sa mi javilo v čiernych farbách. Mala som veľké obavy, aby sa nič nestalo našej susedke. Stále viac som cítila, že je ohrozená. Znova som bežala ku dverám a v čo najväčšej tichosti som si priložila ucho na dvere a snažila som sa počúvať, čo tie hlasy hovoria. Začula som vzdychanie a stony, tlmené nárazy a nejaké búchanie. Bola to hrozná situácia. Cítila som sa

bezmocná, vystrašená a zároveň som sa hanbila za svoj strach, beznádejnosť a zbabelosť.

V tom ma napadla spásonosná myšlienka. V byte pod Helenou býva Ľudka, ktorá je na invalidnom dôchodku. Predpokladala som, že by mohla byť doma. Rýchlo som pohľadala jej číslo telefónu a vytočila som ho. Jedným dychom som jej vysypala, čo som počula z chodby a že sa tam určite niečo vážne deje. Teda skôr to, čo som si ja myslela, že sa tam mohlo niečo stať. Nechcela som ohroziť ani ju a tak som jej zakázala vyjsť von z bytu. Navrhla som, aby sme naraz, keď napočítame do desať, otvorili dvere na hlavnú chodbu. Zistíme tak, čo sa tam deje, ja zhora a ona zdola. Ako sme sa dohodli, tak sme aj urobili. Ľudka ma už nahlas informovala, že suseda Helena leží na chodbe, na zemi, niečo nezrozumiteľné mrmle a nikoho iného tam nevidí. Pomaly som zišla o poschodie nižšie a odtiaľ som ju už aj ja zbadala. Jej nohy boli zvláštnym spôsobom zakliesnené v zábradlí schodiska. Vytreštenými očami hľadela nepričítne do jedného bodu. Bolo zjavné, že nie je celkom pri sebe. Nevnímala ma. Snažila sa niečo hovoriť. To spôsobovalo tie zvuky, ktoré vychádzali z jej úst a menili sa na rôzne pazvuky, stony, nezrozumiteľné mrmlanie a vzdychy. Umelý chrup jej vyletel z úst a povaloval sa po zemi, dobrý kus od nej. Rukami šmátrala po zemi, čudnými pohybmi sa prevaľovala a posúvala po studenej betónovej podlahe. Jej pohyby boli nekoordinované, spomalené, miestami ako v kŕči. Pôsobila ako taká zväčšenina nejakého hmyzu alebo larvy, ktorá sa silou mocou chce vymaniť z kukly. Svoj pohľad zrazu namierila na mňa. Bol to pohľad zraneného zvieratá, ktoré je v úplnej bezmocnosti a ktoré očakáva svoj blížiaci sa koniec, svoju smrť. Vystrela ruky a snažila sa niečo zachytiť, no bola bezmocná. Bol na ňu hrozný pohľad. Helena, bývala vždy rázna, akčná žena. Teraz sa tu plazila ako nemotorný, prišliapnutý červ, ktorý sa chce ešte stoj čo stoj zachrániť. Uvedomila som si tú malosť, nemohúcnosť a nedokonalosť človeka. Toto všetko sa odohralo v niekoľkých sekundách, kým sme si s Ľudkou uvedomili situáciu a zhodnotili ju. Pohľad na susedku bol hrozný, až mi trhalo srdce. Nevedela som, čo mám skôr urobiť. V tom som ešte zbadala, že má otvorené dvere do bytu. Nerozumeli sme tomu, čo sa vlastne stalo, či bola prepadnutá, okradnutá alebo aj zranená. Poslala som Ľudku, aby zavolała záchranku a ja som zostala pri nej. Záchranári prišli za pár minút, boli traja. Jeden sa ma vypytoval čo sa stalo a dvaja ju prehliadli hneď na chodbe. Pichli jej injekciu, potom druhú, merali tlak, kontrolovali cukor.

Snažili sa jej povytáňovať nohy zo zábradlia. Helena sa neustále meta-la, trepala a pritom vydávala rôzne nezrozumiteľné zvuky. Krok po kroku sa im to darilo, odniesli ju do bytu. Zistili jej veľmi nízku hladinu cukru, pokles tlaku a tiež iné hodnoty, mala veľmi zlé výsledky, hraničné. A tiež alkohol v krvi.

Lekár zdvihol hlavu, zadíval sa na mňa a potichu povedal: „Mala veľké šťastie, že ste boli doma a prišli ste jej na pomoc a tiež, že ste nás volali. Zostávalo jej päť, maximálne desať minút a už by tu navždy nebola. Môže Vám byť vďačná, lebo ste jej zachránili život.“

Zamyslel sa a dodal: „Druhýkrát sa narodila!“

Možno až vtedy mi to došlo, čo sa skutočne stalo. Stála som pri nej, pri posteli. Pomaly sa preberala. Prichádzala na ňu veľká triaška, zimnica. Mala som zmiešané pocity a bolo mi do plaču. Zároveň som bola neskutočne rada, bola som šťastná, že som zachytila stony z chodby, že som prekonala strach, samu seba a nedovolila som jej odísť z tohto sveta. Dívala som sa na ňu a v mysli som si prehrávala znova a znova celú situáciu. Záchranári ju odnášali do sanitky a viezli do nemocnice na ďalšie vyšetrenia. Začala ma spoznávať a pomaly mi povedala, aby som jej priniesla deku, že jej je veľmi zima, triasla sa ako osika.

Táto príhoda je skutočná a stala sa asi pred desiatimi rokmi. Ani jej manžel a ani ona sama, mi dodnes nepovedala: „Ďakujem, že si mi zachránila život!“ Jej manžel už nie je medzi nami, ale Helena je mojou susedou už 34. rok. Som rada, že aj cez veľký strach som zachránila život človeka, že som bola pri tom.

Čestné uznanie, ĽUBICA DANECHOVÁ, Podhorie

Ja som „Cesta, Pravda a Život“ (Ján 14,6)

reportáž

„Milujte ľudí takých, akí sú. Čím menej si to zaslúžia, tým viac ich milujte. Nemilujte ich podľa veľkosti ich zásluh, ale podľa veľkosti ich potrieb.“ (Motto IKV)

V rámci môjho štúdia som absolvovala prax v Inštitúte Krista Veľkého Žakovca a následne som tam realizovala aj výskumnú časť mojej diplomovej práce o hľadaní cesty a zmyslu života mladých ľudí. IKV má okrem iného v náplni svojej činnosti pomoc chorým, postihnutým, bezdomovcom, deťom z rozvrátených rodín a ústavov, pomoc sirotám, slobodným matkám a všetkým núdznym, ktorí to potrebujú. Hlavným cieľom práce v IKV je dať ľuďom nádej a zmysel života. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že tieto ciele sa im aj darí naplňovať. Hovorí sa, že je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť a s týmto tvrdením v súvislosti s mojím pobytom v IKV musím len súhlasiť.

IKV máva obvykle vyše 200 klientov, čím niekoľkonásobne prekračuje svoju kapacitu. Čo človek, to jedinečný životný príbeh. Prinášam v neupravenej podobe autentické osudy niekoľkých z nich, ktorí tu hľadali pomoc, pochopenie a podporu.

„Posledný pokus. Zdravím, mám 26 rokov a od desiatich mám skoliózu, asi od 14-tich psychické problémy, od 15-tich experimenty s drogami, od 20-tich narkoman a za posledné 2 roky som si chcel 3-krát zobrať život, jediné, čo mi v tom zabránilo bolo to, že som si v poslednej chvíli spomenul na matku a na to, že by ju to zabilo. Začínam podvedome nenávidieť už aj ju. Vždy som bojoval, padal a znovu vstával, ale svet bol príliš tvrdým miestom pre chorého a slabého človeka.“

„Pochválený buď Ježiš Kristus! Prosím o pomoc. Volám sa Stano. Pochádzam z Košíc. Momentálne som bez práce a tiež bez rodiny. Som na ulici. Rád by som sa informoval, či by sa u vás nenašlo jedno miesto pre smutného mladého muža, ktorý túži po streche nad hlavou a po rodine. Vďaka za vašu odpoveď, na ktorú budem netrpezlivo čakať.“

„Mám 20 rokov, volám sa Eva. Nevieť či si to vôbec prečítate, ale ak áno..., tak bola by som Vám veľmi povďačná, keby som sa s Vami mohla stretnúť, by som prišla do Žakoviec za Vami, ale určite toho máte

veľa a ja nie som určite jediný človek, ktorý by sa chcel s Vami stretnúť... ale potrebovala by som sa vyrozprávať... možno sa Vám to zdá zvláštne, ale neviem, cítim, že stretnutie s Vami by mi dodalo väčšiu silu..., prosím Vás, ozvite sa mi. Ďakujem za pochopenie.“

„Dobrý deň, mám 22 rokov, chodila som s priateľom, o ktorom som si myslela, že ma skutočne miluje. Čakám jeho dieťa, ešte som len v 13. týždni, ale už sa na mňa vykašľal. Tak veľmi som sa tešila na život v rodine. Tá moja už dávno nefunguje. Naši sa rozviedli, nežijú v mojom meste, ani sa nestarajú o mňa. Podvodom zo strany mojich príbuzných som prišla o bývanie. Takže budem o 2 týždne na ulici. Skončí mi podnájom, nemám na zaplatenie ďalej, pretože mi skončila aj práca na dohodu. Všetko je to zamotané, ale ja nemám iné východisko, iba obrátiť sa na Vás – cudzích ľudí. Viete mi, prosím, pomôcť? Nemôžem sa k Vám dovolať. Mám nejakú nádej? Ako to vybavím? Prosím, napíšte mi. Ďakujem a neprestávam veriť. Martina.“ Odpoveď IKV: „Martina, určite Vám pomôžeme, nebojte sa, budete v dobrých rukách,“

„Maroš, som v koncoch. Ak nechcem zomrieť, musím sa k vám vrátiť. Mal si pravdu, že dva mesiace mi je málo. Zajtra do večera budem u vás. Walter.“

„Ahojte moji v IKV, je teraz Valencia a idem na Gibraltár, veziem plný kamión Red Bullu. Tak pozriem aspoň z diaľky africké pobrežie. Vo Francúzsku v Cannes mi šľohli 300 l nafty, inak v pohode. Našiel som pekný kláštor v Alpách vo výške 2118 m. Teším sa už domov, tak sa majte a nehnevajte sa na mňa, že toľko píšem. Milan.“

„Všetkých vás srdečne zdravím. V Ľubici som bývala s dievčatami 3 roky. Pomohli mi tam ľudia postaviť sa na nohy. V Žakovciach som robila prácu, ktorá ma bavila, prala som pre chorých a tu som bola aj pokrstená. Pred mesiacom som mala svadbu a Andrejko má 10 mesiacov, mal krstiny. Za manžela mám človeka, ktorého ľúbim. Bol od narodenia v detskom domove v Holíči. Týmto by som chcela všetkých pozdraviť a za všetko sa poďakovať. Pozdravujem pána farára Kuffu a všetkých, čo poznám. Vaša práčka Simona.“

„Neha skíbená s tvrdou rukou. Dvakrát som bola v Žakovciach... našla som tam nehu vyváženú tvrdou rukou farára pri výchove dievčat. Maroš, keď budeš toto dakedy čítať náhodou, pomodli sa za mňa, aby som vedela, či mám hľadať muža, či rehoľu... a len sa nemodli veľmi, aby plán B sa nestal plánom A, ale nie, ...nech sa stane Božia vôľa... Túžim sa venovať mladým závislým, dievčatám a chlapcom, alebo mám

dať celý život Bohu??? Ako slobodná??? Keď ja neviem a Boh chudák tam hore čaká... Pomôž mi, ako ho mám počuť, ja som pyšná a chcem svoje. Chcem aj sa venovať závislým, aj sa vydať, ale tak čo mám naozaj robiť??? PS: prosím, keď budete toto niekto zo Žakoviec čítať, dajte to pánovi farárovi, jemu Duch Svätý povie, o čo ide... Lenka.“

„VĎAKA! Ďakujem všetkým v IKV, počnúc Marošom, za všetko dobro, lásku a pomoc, ktoré sa mi v núdzovej situácii života dostalo. Je to oáza pokoja - v duchovnom slova zmysle, aj skvelý spôsob života - v ľudskom slova zmysle. Ďakujem za všetko, čo ste pre mňa urobili, zatiaľ sa mi ako tak darí a v myšlienkach niekedy zablúdím k vám. Ako rada by som vás prišla pozrieť, lebo toto mi pripomínalo domov. S pozdravom Erika.“

„Ďakujem. Asi pred tromi rokmi som bola v Žakovciach ako „klient“. Mala som len 16 rokov, bola som tehotná... a súrne som potrebovala pomoc. Som veľmi rada, že som sa tam vôbec ocitla. Veľa som sa tam naučila a hlavne som tam našla zmysel svojho života, moju malú Sášenku. Ani si neviem predstaviť, akou cestou by som sa vybrala, keby som Vás nespoznala. S pozdravom Axanka.“

„Po tom, čo som počula, ako to tam máte, tak radšej by som bola pod mostom a modlila sa k Pánovi, lebo tam u vás je to ako vo väzení... (sklamaná). Odpoveď IKV: „Aj v Žakovciach máme most, resp. mostík. Most nie je dôležitý, príd', vypočuj slovo, modlitbu a uvidíš.“ A volanie Pána: „Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinutie.“ (Matúš 11, 28)

„Ďakujem za Vašu službu, ochotu, za Vaše obetovanie sa pre druhých. Ste pre mňa inšpiráciou byť lepším človekom, v modlitbách si spomeňte aj na nás, čo žijeme v luxuse a v hojnosti.“

Jeden z klientov IKV nazval toto miesto výstižne „duch miesta“ (lásky, pravdy, pokory, milosti, súdržnosti a nádeje). „Asi som veľmi naničhodný, keď si nedokážem udržať ducha IKV aj po návrate domov. Mohli by ste vyrábať konzervy s vaším pokojom a expedovať ich do našich domovov. Viem, čo treba robiť, ale nedokážem horieť. Zase križovatka (pýcha – pokora)! Ešte šťastie, že pri poslednom súde križovatka (pýcha – pokora) odpadne a bude len prikázaný smer bez možnosti našej voľby. Pane, kde si? Pane, drž si aj mňa!“

Na záver ešte názor Petra: „Nie je to o Marošovi. Žakovce drží nad hladinou Boh.“

Tieto príbehy sú svedectvom hľadania cesty, pravdy a zmyslu života konkrétnych mladých ľudí, ale zároveň sú potvrdením toho, aký význam a zmysel majú pre nich pravé hodnoty (láska, rodina, priateľstvo, zdravie, spoločenstvo ľudí a pocit spolupatričnosti). Každý z nás má nádej, ktorá pomáha nájsť tú správnu cestu a postaviť sa na svoje vlastné nohy. Tak ako sa to podarilo aj mnohým mladým ľuďom v IKV. Pod dojmom týchto príbehov sa musím vrátiť k otázke hľadania zmyslu života. Bolo by odvážne povedať, že aktéri predchádzajúcich príbehov už našli zmysel života, ale aspoň sa o to pokúšajú, snažia sa opäť nastoliť rovnováhu ducha a matérie.

„Tam, kde končí nádej, začína peklo. Ten, kto berie ľuďom nádej, ponúka im peklo. Kto ale ponúka peklo, ten nech láskavo berie aj zodpovednosť. Kto ponúka nádej, ponúka zmysel života. Kto dáva lásku, dáva zmysel života...Láska bez obety nie je láskou. Život bez lásky nie je životom, iba živorením...“ (Kuffa, M. - farár IKV Žakovce.)

C. KATEGÓRIA — POÉZIA

dospelí, študenti VŠ

téma: *Bol som pri tom a zostal/nezostal som ticho*

.....

1. miesto: SESTRA MÁRIA BONAVENTÚRA— TERÉZIA ŠMIDOVÁ

MLČALA SOM...

presne, ako nás učili bratia františkáni,
veteráni z päťdesiatych rokov.

Hoc kričali – lichočili,
na kláštorné silencium
nemali dosť sily.

Zoznamy mien sa striedali
s albumami fotografií.

Aj by som si ich bola rada
v pokoji prezrela,
náhlili – nedovolili.

Aspoň by som povedala iným:
„Sledujú ťa, vedia o tebe,
si na ŠtB zapísaný.“

Veď o mne mi to už bolo jasné.
Zažila som domovú (prehliadku)
i uväznenie bratov, medzi nimi rodného.

Tajne dúfala,
že už nie sú päťdesiate (roky).

Aj oni tvrdili, že mučeníkov
z nás robíť nebudú,
tak aspoň deptali tých,

čo mali jasné,
na koho strane stoja
a v tichom mlčaní
nehádzali perly tam,
kde bolo pre ne len
za kopec špiny – hnoja.

A predsa občas zasvitlo,
keď pred nami sami priznali si,
že robia predsa len to,

čo im káže ktosi vyšší.

Tam, v tichej dôvere,
zbierali sme sily.

Modlitbou ruženca
či „tajných“ Zdravasov,
vplietaných medzi krik
povestných výsluchov,
nakoniec našich „kamarátov“
potichu odzbrojili.

BOLA SOM PRI TOM...

Síce po dvetisíc rokoch,
nie ako priamy účastník,
ale nestála som bokom.

Nedalo sa inak,
stála som v mlčaní
podobnom žene spod kríža,

čo nevykričala svoj žiaľ – krivdu:
poslušná s poslušným v súhlasnom fiat,
ktoré vie každú, aj ukrižovanú vôľu

Otca objať – prijať.

Stála som v mlčaní
pred tajom bolesti, mukami kríža,
pred utrpením samotného Boha,
veď koľkí sa aj dnes ešte toho boja:
pozrieť sa mu do tváre,
pozrieť sa naň priamo - celkom zblízka,
radšej taja, zaprú, že čistú Pravdu
možno poznať iba v pokornom umlčaní
všetkého, čím nie je,
všetkého, čo sa v nás prieči

byť s Otcom v súhlase,
čo chce byť ako Boh,
či ešte ktosi väčší.
Zostať s ním v jednote
pokorných s Pokorným,
ktorý lepšie pozná – vie,
že za každým krížom
klíči vzkriesenie,
že tiché, tak dôstojné ÁNO Bohu
každú smrť prekoná
a všetko kričiace zlo – trápenie
z nás, zo zeme,
mlčiaca Láska,
pokorná Pravda,
nakoniec vyženie!!!

kým ma neumlčia:
ústa možno áno,
nie však pravdu v srdciach!

NEZOSTÁVAM TICHU...

keď iní plecom krčia:
„Čo sa tu už dá...?“
Radšej sa vytratia, či mlčia.
Prečo sa neozvať,
keď opäť teba, Pane,
stvorenie zrádza - zákony šliape,
pred ničím nezastane,
keď opäť chystá kríž
a ženie na Golgotu
aspoň tých, čo sú s tebou
a hája i dnes pravdu svätú,
hoc vedia, že za cenu
s tvojím krížom spätú.
Nezostávam mlčať,
keď je treba hájiť
život od počatia
a pred smrťou starca či dieťa,
vymyslenou chrániť.
Nezostávam ticho,

2. miesto: EMÍLIA FILIPOVÁ, Dudince

HĽADANIE

Nechce sa stromom
odchádzať.
Povädľý úsmev listov
koketuje
s poludňajším slnkom,
no ja viem — schládzsa sa.

Nechce sa vtákom
odchádzať.
Z bohatej hostiny leta
odnášajú
zvyšky tepla do hniezd.
No ja viem – stráca sa.

Nechce sa ľuďom
odchádzať.
Žilnatou rukou
odháňajú
striebro šedin
zo slúch.
No ja viem - vracia sa.

A tak sa rýchlo učím
zapáliť
vlastné slnko
v sebe,
Keď chorál žitia
doznieva,
keď sa naokolo
stmieva.

CHODNÍKY V NÁS

Návratom
nemožno zabrániť
preto som nakoniec tu.
Učím sa opäť objaviť
cez prizmu rokov
zabudnuté sny.

Čosi tu chýba -
čohosi je navyše.
Misky váh zdá sa,
nevyrovnám.
A tak sa pustím hľadať
pomedzi studené mesiace
neónových lúčov
staré chodníky.

To predsa nemôže byť všetko.

Lavičky s pečatou
anonymných tiel
a slnečných prílivov,
siete smutných vrb
a cesty
zatúlané v niečích spomienkach.

To nemôže byť všetko.

Suché fontány kričov
a nahé telá sôch
náhle prekvapené
ranným mrazom,
sú menej samy.
Možno už všetko našli.

Zato ja dnes viem,
že za zákrutou rokov,
objavím nečakane
biele miesta máp
skryté v hĺbinách
svojho bytia.
Dnes ich popíšem
posledným zvyškom
utajených snov.

To predsa nemôže byť všetko
a za najbližšou zákrutou
ňa v jazvách zacelených časom
konečne nájdem
detstvo.

3. miesto: ANNA PRNOVÁ, Horné Srieň

Apokalyptická

Na tisícky galaxií vzdialení,
vo vzťahoch
bez dožívotnej záruky.
Hľadajúci Adama či Evu,
na útek
z ekonomického raja.
Platiaci za všetko.
Za ukradnutú nehu,
za blízkosť, slepotu či nahotu.
V zložitých cudzích slovách,
stupídne ukrytý
stále ten istý význam.
Už neobiehame,
neprešľapujeme na mieste.
Rútime sa do záhuby.
Tak reálne vlastnej....

Nesmúť človek

Nesmúť, človek
veď nejde o nič.
Iba o život.
Nejde o papieriky
S obrazmi tých,
ktorým je to už dávno jedno.
Na slobodu svetskú
ich máš málo.
A v Božej sú zbytočné.
Tak rozďaj úsmev,
dvakrát sa Ti vráti.
Jedinú nutnosť
neskúšaj stratiť.

Nesmúť človek,
veď nejde o nič.
Iba o život.
Život je krásny.
A život je výzva.
Múdry ho žije.
A hlúpy plytvá.
Zbytočne sily
V boji o prestíž.
Netráp sa človek.
Aj zlatá klieťka
Je len časovaná skrýš.

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Zborník šiesteho ročníka literárnej súťaže.

podľa odporúčania poroty zostavil: Mgr. Karol Vlčko

vydala: Obec Podhorie

s finančnou podporou Krajského kultúrneho strediska v Žiline

zodpovedná redaktorka: PhDr. Soňa Řeháková

tlač: Edis - vydavateľstvo Žilinskej univerzity

grafická úprava: Mgr. Karol Vlčko

Neprešlo jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-971959-2-2

KAROLÍNA BRÜSTLEOVÁ

PRVÁ UČITEĽKA V OBCI PODHORIE, OKRES ŽILINA

ISBN 978-80-971959-2-2

9 788097 195922